

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

1128638

**NEZAMESTNANOSŤ V TRENČIANSKOM KRAJI
V POROVNANÍ S VYBRANÝMI REGIÓNMÍ SLOVENSKA**

2010

Petronela Remšíková

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

**NEZAMESTNANOSŤ V TRENČIANSKOM KRAJI
V POROVNANÍ S VYBRANÝMI REGIÓNMÍ SLOVENSKA**

Bakalárska práca

Študijný program:	Ekonomika podniku
Školiace pracovisko:	Katedra ekonomiky
Školiteľ:	Prof. Ing. František Kuzma, PhD.

Nitra 2010

Petronela Remšíková

Čestné prehlásenie

Podpísaná Petronela Remšíková vyhlasujem, že som bakalársku prácu na tému „Nezamestnanosť v Trenčianskom kraji v porovnaní s vybranými regiónmi Slovenska“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 3.mája 2010

Petronela Remšíková

Rada by som sa poďakovala Prof. Ing. Františkovi Kuzmovi PhD., vedúcemu mojej Bakalárskej práce, za metodické a odborné vedenie a za jeho cenné rady a pripomienky.

Abstrakt

Nezamestnanosť je neodmysliteľnou súčasťou každej trhovej ekonomiky. Nezamestnaný je každý človek, ktorý nielen že práve nevykonáva žiadnu prácu, ale aj taký človek, ktorý si prácu aktívne hľadá alebo čaká na nástup do práce.

Pri hodnotení ekonomickej situácie na Slovensku je dôležité priblížiť si ekonomickú situáciu z minulosti, konkrétne v rokoch 1945-1989. Toto obdobie začalo znárodnením podnikov, v Trenčianskom kraji zbrojárskou výrobou, masovou výstavbou miest a najmä nulovou nezamestnanosťou. Každý musel pracovať bez ohľadu na to, či chcel, či nie.

Nezamestnanosť v Trenčianskom kraji, ako aj v ostaných krajoch Slovenska od roku 2005 do roku 2008 (naše sledované obdobie) klesala, v roku 2009 vzrástla.

Zlepšenie zamestnateľnosti vidíme najmä v rozvoji a podpore podnikateľskej činnosti, vo zvýšení ponuky rekvalifikačných kurzov, respektíve v posilnení rovnakých príležitostí.

Nezamestnanosť je vážny problém hospodárstva, ale zároveň neodmysliteľnou súčasťou každej kapitalisticky orientovanej ekonomiky.

Kľúčové slová: Nezamestnanosť, Trenčiansky kraj, Zamestnateľnosť

Abstract

Unemployment represents an essential component of every market economy. An unemployed person may be freely described as one who is not only currently employed, but also one who is active in searching for a job position or one expecting his employment to start.

In order to evaluate the economic situation in Slovakia, it is necessary to understand how economy management in the last century, especially during the period of 1945 – 1989, together with a present situation of unemployment, influenced the advancement of economy today. The period of years 1945 – 1989 began with nationalization, armament production in the region of Trenčín, massive redevelopment of cities and zerobased unemployment. Every person was obliged to perform any kind of work, even though it was not their original intention.

The rate of unemployment in the region of Trenčín as well as in the other regions of Slovakia was decreasing during years 2005 – 2008 (period monitored in our thesis), but it had an increasing tendency in the year 2009.

Improvement in the level of employment may be achieved by developing and improving business activities, increasing the retraining course offer, or supporting identical opportunities.

Unemployment is considered to be a serious economical problem, but on the other hand, it also represents unthinkable component of each capitalistically oriented economy.

Key words: Unemployment, The region of Trenčín, Employability

Obsah

Obsah	7
Úvod	9
1 Prehľad riešenej problematiky v súčasnosti	11
1.1 Stručný popis nezamestnanosti v súčasnosti na Slovensku	11
1.2 Popis ekonomickej situácie v Trenčianskom kraji.....	12
1.2.1 Silné a slabé stránky Trenčianskeho kraja	14
1.3 Nezamestnanosť	16
1.3.1 Charakteristika nezamestnanosti.....	16
1.3.2 Druhy nezamestnanosti	18
1.3.3 Dobrovoľná nezamestnanosť	19
1.3.4 Nedobrovoľná nezamestnanosť	20
1.3.5 Dôsledky nezamestnanosti.....	21
2 Cieľ a metodika vlastnej práce	23
2.1 Cieľ vlastnej práce	23
2.2 Metodika vlastnej práce	23
3 Vlastná práca	26
3.1 Ekonomická situácia na Slovensku v rokoch 1945 – 1989.....	26
3.1.1 Historický pohľad	26
3.2 Absolventi na trhu práce	30
3.3 Počet nezamestnaných absolventov	30
3.4 Odliv mozgov.....	30
3.5 Zamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska, ich vzájomná komparácia	31
3.6 Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2005	32
3.7 Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2006	33
3.8 Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2007	34
3.9 Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska, ich vzájomná komparácia pre rok 2008	35

3.10 Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska pre rok 2009	36
3.11 Porovnanie miery nezamestnanosti za roky 2005 – 2009.....	37
3.12 Porovnanie nezamestnanosti v rokoch 2008 a 2009 podľa kvartálov.....	38
Ponuka pracovných miest v Trenčianskom kraji k 25.2.2010	39
3.12.1 Ponuka pracovných miest podľa oblastí	39
3.12.2 Ponuka pracovných miest podľa lokalít.....	40
3.13 Zlepšenie zamestnatel'nosti – všeobecné opatrenia	41
3.14 Ďalšie možné opatrenia pre zvýšenie zamestnatel'nosti.....	42
3.15 Opatrenia na zvýšenie zamestnatel'nosti v Trenčianskom kraji.....	43
3.16 Riešenie problému nezamestnanosti na úrovni obcí.....	44
Záver	45
Zoznam použitej literatúry	47

Úvod

Cieľom našej práce je poskytnúť riešenia na zníženie nezamestnanosti v Trenčianskom kraji, taktiež poskytnúť riešenia na zvýšenie zamestnateľnosti všeobecne na celom Slovensku. Aby sme sa dostali k tomuto cieľu, priblížime ekonomickú situáciu na Slovensku v rokoch 1945 – 1989, súčasnú situáciu absolventov na trhu práce a ich odchod za prácou do zahraničia a porovnáme nezamestnanosť v Trenčianskom kraji s vybranými kraji Slovenska za obdobie 2005 – 2009.

Prvú kapitolu *Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky* začíname *Stručným prehľadom situácie na Slovensku, v Trenčianskom kraji*, kde rozoberáme súčasnú mieru nezamestnanosti, rast cien určitých komodít. Popisujeme aj rôzne typy zvyšovania zamestnanosti.

Ďalej spomíname najpriateľnejšiu mieru nezamestnanosti. Ďalej rozvádzame problémy, ktoré nezamestnanosť prináša a ich rôzny charakter, aby sme zviditeľnili fakt, že nezamestnanosť zasahuje do rôznych sfér života ľudí. Pokračujeme rozdelením obyvateľstva do niekoľkých skupín z hľadiska zamestnanosti.

V ďalšej časti pojednávame o druhoch nezamestnanosti. Každý druh nezamestnanosti je charakterizovaný a popísaný, aby sme zvýraznili dôležité rozdiely, medzi ktorými sa jednotlivé druhy nezamestnanosti odlišujú. Ďalej sme charakterizovali aj dva dôležité pojmy ako je plná nezamestnanosť a prirodzená nezamestnanosť.

V nasledujúcej časti pojednávame o dôsledkoch nezamestnanosti, o ich ekonomickom aj sociálnom charaktere. Pokračujeme rozdelením nezamestnanosti podľa času na tri skupiny.

Vlastnú prácu začíname pohľadom na *Ekonomickú situáciu v rokoch 1945 - 1989*. *Historický pohľad* sme sem zaradili z presvedčenia, že toto obdobie ovplyvnilo ďalší vývoj ekonomiky, zamestnanosti a zmýšľania ľudí, preto je nutné ho priblížiť, aby sme si mohli vytvoriť ucelený obraz o problematike zamestnanosti, respektíve nezamestnanosti v súčasnosti.

Snažíme sa udržiavať chronologický sled udalostí, preto začíname rokom 1945 a udalosťami, ktoré nasledovali po skončení Druhej svetovej vojny až do 17.11.1989. Okrem iného spomíname vplyv ZSSR a veľké znárodňovanie podnikov, popisujeme priemysel na Slovensku, august 1968, výstavbu miest a samotný november 1989.

Vo *vlastnej práci* ďalej pokračujeme charakteristikou *Absolventov na trhu práce*, nasleduje časť, kde sa zaoberáme počtom nezamestnaných absolventov. Neskôr sa zameriavame na klady a zápory odchodu mladých do zahraničia za prácou, uvádzame sumárum názorov ľudí na odchod do zahraničia podľa vzdelanostnej štruktúry.

V nasledujúcej časti *Vlastnej práce* komparujeme zamestnanosť v regiónoch Slovenska, nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska a priemernú mesačnú mzdu zamestnanca v hospodárstve Slovenska.

Pokračujeme uvedením voľných pracovných miest v Trenčianskom kraji rozdelených podľa odvetví a podľa lokalít. Tieto voľné pracovné miesta nepokryjú celkový dopyt po práci, ale mali by byť začiatkom pri riešení vysokej miery nezamestnanosti.

Na konci práce sme sa zamerali na opatrenia, ktoré by mali zlepšiť zamestnateľnosť. Tieto opatrenia sú charakterizované a prispôbené súčasnosti, teda obdobiu hospodárskej krízy a sú cielené plošne, teda na celé územie Slovenskej republiky, ale taktiež sa snažíme poukázať na to, ako bojuje samotný Trenčiansky kraj s nezamestnanosťou, či ako by sa mohla riešiť nezamestnanosť na úrovni obcí.

Sme si vedomí, že tieto riešenia majú v praxi určité obmedzenia, ale veríme, že sú vhodné pre začiatok boja s nezamestnanosťou. Navrhované riešenia by nemali ani docieľiť úplnú zamestnanosť, ale mali by dosiahnuť taký stav v ekonomike, aby tí, čo sú ochotní pracovať, vhodnú prácu aj našli.

1 Prehľad riešenej problematiky v súčasnosti

1.1 Stručný popis nezamestnanosti v súčasnosti na Slovensku

Nielen Slovensko, ale celý svet je zasiahnutý hospodárskou krízou.

Jedným z vážnych problémov, ktorý vyplýva z hospodárskej krízy a zasahuje aj Slovensko je rast nezamestnanosti. Lehuta (2009, s . 9) sa zmieňuje: *„Ku koncu apríla narástla miera evidovanej nezamestnanosti v SR podľa Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny na 10,92 percenta. ... V porovnaní s rovnakým obdobím minulého roka je uchádzačov o zamestnanie o 102-tisíc viac. Voľných pracovných miest je registrovaných naopak rekordne málo – menej ako osemtisíc.“* Miera nezamestnanosti oproti minulému roku stúpa a pracovných miest je stále menej. Väčšinu uchádzačov o zamestnanie má stredné odborné vzdelanie alebo učilište, aj keď musíme povedať, že medzi uchádzačmi o zamestnanie sú aj ľudia s vysokoškolským vzdelaním, no takýchto uchádzačov je oveľa menej.

Rast cien tovarov a služieb nezvyšuje svoju tendenciu, neprekročil hranicu od septembra minulého roka, kedy dosiahol 5,4 percenta. Lehuta (2009, s. 9) si myslí: *„Obe najvýznamnejšie položky v spotrebnom koši – náklady na bývanie a potraviny – vykázali nižší medziročný rast cien ako vo februári. No ceny bývania napriek tomu rástli stále rýchlo – boli o osem percent vyššie ako pred rokom a vykazujú kontinuálne medzimesačné prírastky.“* Aj keď miera inflácie klesá, bývanie má stále silne proinflačný charakter. Medziročný rast cien potravín a ostatných komodít v spotrebnom koši sa teda znižuje.

Zvyšovanie zamestnanosti sa môže uskutočňovať viacerými spôsobmi. Jarošová (2009, s. 12) uvádza: *„Lepšia koordinácia hospodárskej politiky s politikou zamestnanosti, zlepšovanie podnikateľského prostredia, či skrátenie pracovného času.“* Pracovný čas zamestnancov by sa mal využívať na vzdelávanie zamestnancov, či navštevovanie rekvalifikačných kurzov. Tým by sa zvýšila využiteľnosť zamestnancov, pretože rozvoj zamestnancov pozitívne ovplyvňuje rozvoj firmy (Jarošová, 2009). Ďalšou z možností zvyšovania zamestnanosti ako uvádza Jarošová, (2009, s. 12) je aj zlepšovanie podnikateľského prostredia: *„K tomu by malo prispieť znižovanie nemzdových nákladov na prácu, obmedzenie administratív či zvyšovanie pružnosti trhu*

práce.“ Podľa Blažejca (2009., s. 44): „Náklady na pracovnú silu klesli aj o 40 percent, hoci kvalita zamestnancov sa nezmenila.“

Zvyšovať zamestnanosť sa štát snaží zvyšovať aj vybudovaním sociálnych podnikov. Ako uvádza Sibyla (2009, s. 16): „Ministerstvo vysnívalo 20-tisíc pracovných miest v sociálnych podnikoch. Realita je zlomková.“ Tieto sociálne podniky by sa mali vybudovať v oblastiach s veľmi vysokou mierou nezamestnanosti, teda najmä v oblasti východného Slovenska. Cieľom takýchto podnikov je vybudovať pracovné návyky u ľudí, vyškoliť pracovníkov, ponúknuť im možnosť zapracovať sa.

1.2 Popis ekonomickej situácie v Trenčianskom kraji

Trenčiansky kraj je jeden z najpriemyselnejších krajov na Slovensku. V tomto kraji sa nachádzajú rôzne typy podnikov. Najviac obyvateľov je zamestnaných v oblasti služieb, je to až 48,8 %. V oblasti priemyslu je zamestnaných 47,2% obyvateľov. Len 4% obyvateľov pracuje v poľnohospodárstve (<http://www.skregions.eu/index.php?ID=30>).

Miera nezamestnanosti v Trenčianskom kraji dosiahla v roku 2009 7,3 %, pričom oproti roku 2008 vzrástla. Mieru nezamestnanosti v roku 2009 by sme mohli prirovnať k miere nezamestnanosti za rok 2006, kedy bola v tomto kraji evidovaná 7,1 % miera nezamestnanosti (<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1801>).

Kraj sa snaží bojovať s nezamestnanosťou, je otvorený novým investorom.

Ako každý kraj, má ja svoje výhody, má aj svoje nevýhody. Ak si však človek v tomto kraji chce nájsť prácu za akýchkoľvek podmienok, má šancu, musí však riešiť dilemu nízkej mzdy na mnohých postoch, či dochádzania za pracou, ak žije v odľahlej obci.

Medzi dominantné podniky v kraji by sme mohli zaradiť Leoni Autokabel Slovakia spol s.r.o., Makyta a.s. Púchov, Matador a.s. Púchov, YAZAKI DEBNAR SLOVAKIA s.r.o. Prievidza, EMERSON ELECTRIC SLOVAKIA spol. s.r.o., Novácke chemické závody a.s. Nováky, RONA a.s. Lednické Rovne, Merina a.s. Trenčín, TANAX a.s. Bánovce nad Bebravou a VULKAN a.s. Partizánske, TRENŠ, a.s. a iné (<http://www.statistics.sk/webdata/ks/kstren/chatn3.htm>).

Strategicky dobre situovaným miestom sa zahraničným investorom videlo v Trenčianskom kraji najmä Nové Mesto nad Váhom, kde bol vybudovaný podnik zahraničným investorom v oblasti strojárstva a elektrotechniky (<http://hnonline.sk/c1-30531880-situacia-v-zamestnanosti-v-kraji-sa-dramaticky-nemeni>). K Novému Mestu

nad Váhom sa neskôr pridala aj Dubnica nad Váhom, Bánovce nad Bebravou, Prievidza, či Myjava.

V histórii bol dominantou tohto kraja najmä textilný priemysel s podnikmi ako Ozeta Trenčín, Merina a.s., obe so sídlom v Trenčíne. Ďalším veľkým textilným závozom bola Makyta a.s. Púchov. V súčasnosti však tieto “textilky“ neprofítujú, Ozeta Trenčín pozastavila svoju výrobu v roku 2007, Makyta a.s. Púchov aj Merina a.s. ohlásili znižovanie stavov. Veľké závody, ktoré kedysi dávali prácu stovkám ľudí v dnešnej dobe nedokážu konkurovať silnému prílevu čínskeho textilu. Tento textil je dostupnejší a hlavne lacnejší, tým pádom si ho môže dovoliť väčšia skupina obyvateľstva (<http://hnonline.sk/c1-30531880-situacia-v-zamestnanosti-v-kraji-sa-dramaticky-nemeni>). Aj v oblasti obuvníctva nastalo v Trenčianskom kraji za posledné obdobie niekoľko zmien. Firma Geox sídliaca v Bánovciach nad Bebravou zredukovala počet zamestnancov za posledné 2 roky z 1300 na 1190. Pred dvoma rokmi bol v Ilave zavretý závod Rieker, ktorého výroba sa taktiež zameriavala na výrobu obuvi (Jesný, 2009).

Firma Rona Lednické Rovne sa snaží stále inovovať výrobu. Jesný (2009, s.35) sa zmieňuje: *„Technologicky má firme pomôcť výskumné centrum, ktoré založila spolu s Trenčianskou univerzitou Alexandra Dubčeka a Slovenskou akadémiou vied. Rieši technické problémy, ktoré si žiada prax v hlavnej odbytovej oblasti – reštauračnom biznise.“*

V Dubnici nad Váhom bol v minulosti sústredený strojársky priemysel zameraný na ťažké strojárstvo a na všeobecné strojárstvo. V Trenčianskom kraji sa pomaly začínajú vyskytovať aj výskum a vývoj v oblasti automobilového priemyslu. (<http://hnonline.sk/c1-30531880-situacia-v-zamestnanosti-v-kraji-sa-dramaticky-nemeni>). Nezamestnanosť v minulosti tlmila najmä zbrojárska výroba a ťažba nerastných surovín. Dnes však tieto oblasti stagnujú, resp. zanikli úplne. Zbrojárska výroba, resp. ťažké strojárstvo, ktoré bolo jednou z dominánt Trenčianskeho kraja po roku 1989 veľmi ochladlo. Do priestorov ZŤS a ZVS v Dubnici nad Váhom sa presťahovali iné firmy, menšie, ktoré nedostatočne pokrývajú potreby zamestnanosti Dubnice a blízkeho okolia.

Medzi najväčšie výhody Trenčianskeho kraja patrí najmä skutočnosť, že po Bratislavskom kraji je najpriemyselnejší. Ďalej je veľmi podstatný aj fakt, že je tu vybudovaná aj infraštruktúra. Veľkou výhodou je aj skutočnosť, že kraj sa nachádza na

križovatke západo-východnej diaľnice a severo-južného prepojenia s Českou republikou, čo samozrejme pozitívne vplýva na rozhodnutia domácich i zahraničných investorov umiestniť do rôznych jeho častí svoje investície vo výrobe alebo v logistike. Určite aj univerzita v Trenčíne pomohla mestu a blízkemu okoliu prezentovať sa možnosťou získať absolventov v rôznych oblastiach ako je mechatronika či iných odborov v napríklad elektronike a strojárstve (<http://hnonline.sk/c1-30531880-situacia-v-zamestnanosti-v-kraji-sa-dramaticky-nemeni>). Nedostatočná infraštruktúra je jedným z hlavných brzdiacich artiklov nedostatočného rozvoja východného Slovenska. Za nevýhodu považujeme fakt, že Trenčiansky kraj nedisponuje letiskom (<http://www.obroda.sk/clanok/5176/Cim-mozu-regiony-prilakat-investorov%3F/>).

1.2.1 Silné a slabé stránky Trenčianskeho kraja

Trenčiansky kraj disponuje množstvom silných stránok, ktoré treba naďalej rozvíjať:

Hlavné výhody Trenčianskeho kraja :

- veľmi výhodná geografická poloha výhodná aj pre zahraničných investorov,
- veľké množstvo prázdnych hál a priestorov,
- všestranné zameranie stredných a vysokých škôl pre výchovu všestranne zameraných pracovníkov,
- dobre vybudované komunikačné siete,
- dobre rozvinuté kúpeľníctvo, podmienky pre rozvoj turistiky,
- hnedé uhlie, jeho ťažba a spracovanie,
- vhodné vekové rozloženie obyvateľstva, dosiahnutá vzdelanosť je na vysokej úrovni,
- vybudovanie diaľnice D1,
- dominantný je priemysel, vybudovanie množstva fabriek v minulom storočí,
- výborná geografická poloha, vhodné podmienky aj pre poľnohospodárstvo,
- rozvinutý dopravný uzol celoštátneho charakteru,
- miera nezamestnanosti sa drží na nižšej úrovni ako je priemerná miera nezamestnanosti na Slovensku,
- dostatočné kultúrne vyžitie, množstvo historických pamiatok,

- vytvorené podmienky pre budovanie agroturizmu.

(http://www.skaba.sk/index.fcgi?lang=sk&pageset_id=7000).

Ťažba hnedého uhlia, ktorý je spomínaný ako jedna z výhod Trenčianskeho kraja, sa vo veľkej miere uskutočňuje v podniku Hornonitrianske bane Prievidza a.s.. V Trenčianskom kraji je vysoko rozvinutá sieť stredných a vysokých škôl, ktoré poskytujú a pripravujú svojich študentov na pozície, ktoré sú žiadané nielen v tejto oblasti. Tento kraj má aj dostatočne vybudovanú infraštruktúru ciest, čo je jedným z dôležitých znakov pre rozvoj regiónu. Ďalšou z výhod je aj relatívny dostatok stavebných kapacít. Veď len priestory bývalých fabriek ZŤS a ZVS v Dubnici nad Váhom ponúkajú kapacity pre niekoľko desiatok menších firiem. Investori tak zbytočne nemusia vynakladať svoje finančné prostriedky na vlastné stavby a využijú sa aj staršie budovy, ktoré tým pádom nechátrajú. Snáď najznámejším kúpeľným mestom v kraji sú Trenčianske Teplice, ďalej je to kúpeľné mesto Bojnice, či Nimnica (http://www.skaba.sk/index.fcgi?lang=sk&pageset_id=7000).

Avšak Trenčiansky kraj má aj svoje slabé stránky:

- upadajúci strojársky a odevný priemysel,
- rast nezamestnanosti v dôsledku zatvárania firiem,
- lacná pracovná sila,
- neschopnosť ľudí zamestnať sa vo svojom odbore,
- nedostatok pracovných miest,
- slabo rozvinuté možnosti rekreácie,
- slabý rozvoj malých a stredných podnikov,
- nedostatočné možnosti dopravy obyvateľov z menších obcí do miest,
- nedostatočne využitý potenciál kraja,
- zvyšuje sa miera nezamestnanosti,
- klesajúca kúpyschopnosť obyvateľstva,
- neschopnosť uplatnenia výrobkov z kraja v zahraničí,
- nedostatočne rozvinutá podnikateľská činnosť,
- absencia priemyslu, ktorý by vyrábala poľnohospodárske produkty.

(http://www.skaba.sk/index.fcgi?lang=sk&pageset_id=7000)

V minulosti stlmovali mieru nezamestnanosti veľké závody zamerané na zbrojárenský priemysel, neskôr priemysel zameraný na ťažké strojárstvo. V blízkej minulosti sa však tieto fabriky z dôvodov zlého strategického plánovania postupne stávali prevádzky neschopné, čo viedlo k ich minimalizácii, či zániku. Ďalšou nevýhodou pre tento kraj je neexistujúci spracovateľský priemysel na poľnohospodárstvo, čo na jednej strane komplikuje poľnohospodárom podnikanie a služby tohto charakteru vyhl'adávať mimo svojho pôsobiska. Na druhej strane by rozvíjanie takéhoto druhu priemyslu mohlo ponúknuť nové pracovné príležitosti pre obyvateľov Trenčianskeho kraja. Priemerná mzda v Trenčianskom kraji je 630,35 Eur a má mierne stúpajúcu tendenciu. Táto mzda je však nižšia ako priemerná mzda na Slovensku, ktorá je 723,03 Eur (<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1802>).

Ďalším z vybraných problémov Trenčianskeho kraja je nevybudovaná infraštruktúra v menších obciach. Nedostatočne rozvinutá sieť železníc a zlé autobusové spoje sa podpisujú pod každodennú komplikovanú dochádzku obyvateľov obcí do väčších miest, ktorá sa stretáva s nevôľou, ba niekedy až averziou občanov. Tak isto zamestnávateľ skôr zamestná v čase krízy zamestnanca, ktorý nemá problém sa do práce dostaviť ako by zamestnal zamestnanca, pre ktorého by musel zabezpečiť dopravu. Rastúca miera nezamestnanosti by sa mohla znižovať vyššou podnikateľskou činnosťou. Takto by sa dali čiastočne vyriešiť ďalšie dva problémy, aj keď v súčasnosti komplikuje situáciu celosvetová hospodárska kríza.

1.3 Nezamestnanosť

1.3.1 Charakteristika nezamestnanosti

Nezamestnanosť predstavuje problém každého hospodárstva.

Andrášik (2002, s. 134): „V západnej Európe sa miera nezamestnanosti do 5 % považuje za prijateľnú, miera okolo 2-3 % dokonca za demotivujúcu a do 10 % za ekonomicky a sociálne únosnú.“ Z uvedeného vyplýva, že nulová nezamestnanosť nie je absolútne vyhovujúca, dokonca 3% nezamestnanosť môže pôsobiť demotivujúco. V minulosti bola prijateľná práve len nulová nezamestnanosť, nepracovať znamenalo dokonca porušovať zákon.

V slobodnej spoločnosti totižto nikdy neprinútíme všetkých, aby dobrovoľne pracovali.

Miera nezamestnanosti podľa sa Árendáša (2007, s. 151) vypočíta ako:

$$U = \frac{\text{počet nezamestnaných}}{\text{ekonomicky aktívne obyvateľstvo}} \times 100$$

Čiže zo vzorca môžeme odvodiť, že miera nezamestnanosti sa percentuálne udáva ako podiel počtu nezamestnaných a ekonomicky aktívneho obyvateľstva násobený 100.

Árendáš (2007, s. 149): „Nezamestnanosť prináša pre spoločnosť problémy rôzneho charakteru:

- najcitlivejšie sú témy ekonomického charakteru (straty na GDP. náklady súvisiace s pasívnou politikou zamestnanosti, t.j. podpory v nezamestnanosti)
- sociálneho charakteru (v podobe stresov, straty kvalifikácie, raste chorobnosti a pod.)
- organizačného charakteru (rozsiahla sieť služieb zamestnanosti)
- politického charakteru (ohrozenie sociálneho zmieru a v konečnom dôsledku i prebiehajúcich sociálnych a ekonomických reforiem).“

Štát podporuje občanov v stave nezamestnanosti, čo však znamená pre štát náklady. Priamo úmerne ide aj o fakt, že takýto občan neprodukuje žiadnu hodnotu, čiže štát stráca na GDP (Árendáš, 2007). Takýto nezamestnaný nielenže nevytvára nijakú hodnotu, ešte štát ho musí v čase nezamestnanosti podporiť, aj keď veľakrát sa dávka v nezamestnanosti nevyrovná mzde, ktorú by mohol daný nezamestnaný zarobiť v práci.

Obyvateľstvo môžeme rozdeliť hneď do niekoľkých skupín:

Andrášik (2002, s. 131):

- „zamestnaní- ľudia, ktorí vykonávajú nejakú platenú prácu, ale tiež tí, ktorí absentujú pre chorobu, štrajky alebo dovolenku,
- nezamestnaní- ľudia, ktorí nie sú zamestnaní, ale prácu aktívne hľadajú,
- ostatné osoby- deti, študenti, ženy v domácnosti, dôchodcovia, osoby nepracujúce pre vážnu chorobu a tí, ktorí nehľadajú prácu (nechcú alebo nemusia pracovať).“

Árendáš (2007, s. 150) charakterizuje ekonomicky aktívne a ekonomicky neaktívne obyvateľstvo takto:

„Ekonomicky aktívne obyvateľstvo - to sú ľudia, ktorí majú zamestnanie alebo sú nezamestnaní, ale si prácu aktívne hľadajú, alebo sa budú môcť po dočasnom uvoľnení do práce vrátiť.“

Ekonomicky neaktívne obyvateľstvo – to sú ľudia, ktorí nemajú zamestnanie, ale nemajú záujem aktívne hľadať prácu, sú evidovaní na Úrade práce.“

1.3.2 Druhy nezamestnanosti

Andrášik (2002, 134) tvrdí, že: *„Frikčná nezamestnanosť je zapríčinená pohybom ľudí v priestore, zmenami zamestnania a zmenami v životnom cykle...“* Existujú rôzne dôvody k presunu ľudí. Árendáš (2007, s. 153) píše: *„..., bud' sú tieto presuny motivované vlastnými potrebami týchto osôb, alebo potrebami ekonomického vývoja.“* Ľudia sú často nútení za prácou dochádzať niekedy aj stovky kilometrov. Najčastejšie to môže byť spôsobené tým, že si v meste bydliska nedokážu nájsť vhodnú prácu alebo preto, že v inom meste sú za tú istú prácu lepšie ohodnotení. Nie je možné jednoznačne povedať, koľko presne môže frikčná nezamestnanosť trvať. Árendáš (2007, s. 154) tvrdí: *„Doba priemerného trvania jednotlivých prípadov frikčnej nezamestnanosti rastie i s rastom obecných aspirácií pracovníkov (nielen na vyššie mzdy, ale i na charakter práce, pracovné prostredie, čas odchádzania do zamestnania a pod.)“*

Ďalšou možnou formou nezamestnanosti je štrukturálna alebo štruktúrna nezamestnanosť. Andrášik (2003, s. 134) charakterizuje túto nezamestnanosť nasledovne: *„Štrukturálna nezamestnanosť vzniká vtedy, keď dochádza k nesúladu medzi ponukou pracovníkov a dopytom po pracovníkoch, t. j. keď dopyt po pracovníkoch určitého druhu rastie a po inom druhu klesá, zatiaľ čo ponuka sa nestačí dosť rýchlo prispôbiť.“* Árendáš (2007, s. 154) konkretizuje: *„Ľudia, ktorí sa takto stávajú nezamestnanými, sa vyznačujú určitým vekom, kvalifikáciou, skúsenosťami, sú rozdielneho pohlavia a majú svoje bydlisko.“* Dôvodom vzniku takejto formy nezamestnanosti môžu byť rôzne aspekty. Bud' to môže byť nahradzovanie živej práce zhmotnenou, alebo je to v dôsledku vytvárania nových pracovných miest s takými požiadavkami, ktoré už pracovník nespĺňa. Veľkým problémom tejto formy nezamestnanosti je to, že nezamestnaní sa stávajú veľakrát vysoko kvalifikovaní ľudia, s výbornými praktickými zručnosťami a vedomosťami, ktorí ale nespĺňajú dostatočne

požiadavky pre prácu v súčasnosti. Takýchto ľudí mnoho ráz na ich pozíciách nahrádzajú mladší dynamickí pracovníci, ktorí sa stále rozvíjajú a danej firme vedia ponúknuť viac ako predchádzajúci pracovník (Árendáš, 2007).

Ďalšou formou nezamestnanosti je cyklická nezamestnanosť. Andrášik (2003, s. 134) hovorí, že: „*cyklická nezamestnanosť je spôsobená celkovo nižším dopytom po pracovných silách, tzn. Poklesom objemu výroby(recesia).*” Árendáš (2007, s. 155) tvrdí: „*Ak je cyklická nezamestnanosť pravidelná a spojená s prírodným cyklom, hovorí sa o nej ako o sezónnej nezamestnanosti.*”

V dnešnej dobe, pri posudzovaní a sledovaní zámerov riešenia nezamestnanosti je dôležité uviesť dva ďalšie základné pojmy, a to plná nezamestnanosť a prirodzená miera nezamestnanosti.

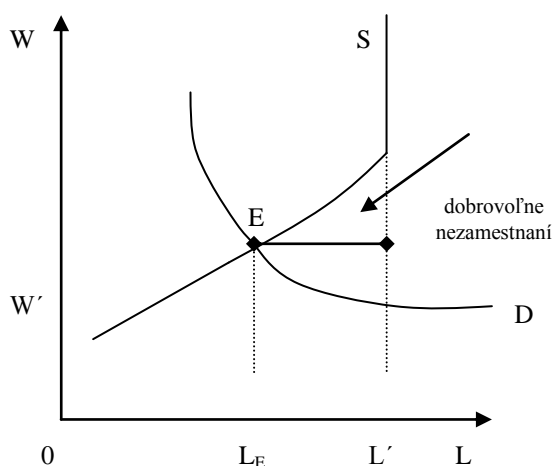
Podľa Buchtovej (2002, s. 71): „*stav plnej nezamestnanosti zodpovedá úrovni zamestnanosti pri rovnováhe na trhu práce, teda ekonomika alokuje to množstvo práce, ktoré je vzhľadom k rozsahu a kvalite ostatných výrobných faktorov pri danej ponuke práce a dopyte po práci optimálne.*”

Buchotvá (2002, s. 72) charakterizuje aj prirodzenú mieru nezamestnanosti: „*...pod prirodzenou mierou nezamestnanosti sa rozumie miera nezamestnanosti zodpovedajúca stavu rovnováhy na trhu práce. Môžeme ju teda chápať ako mieru nezamestnanosti, ktorá by vznikla pôsobením tržných síl, a ktorú teda nie je možné dlhodobo ovplyvňovať nástrojmi fiškálnej a menovej politiky. ... Prirodzená miera nezamestnanosti zodpovedá úrovni zamestnanosti, pri ktorej je miera inflácie stabilná, nerastie ani neklesá.*”

1.3.3 Dobrovoľná nezamestnanosť

Árendáš, (2007, s. 151) približuje: „*Dobrovoľná nezamestnanosť je taká, o ktorej hovoríme vtedy, keď časť pracovných síl nechce pracovať pri určitých mzdových podmienkach. Pracovné miesta existujú, ale pri zohľadnení mzdy nie je o ne záujem. ... Dobrovoľne nezamestnaní pracovníci môžu uprednostniť voľný čas, štúdium alebo iné činnosti.*“ Buchtová (2002, s. 65) píše: „*Ak by trh práce bol dokonale konkurenčný, tak by utváranie rovnováhy dospelo k riešeniu, kedy nezamestnanosť by bola čisto dobrovoľná, lebo rovnováha trhu (vyrovnanie dopytu a ponuky) nastáva v situácii, kedy časť ekonomiky aktívneho obyvateľstva je nezamestnaná.*“

Buchtová (2002, s. 66) načrta graf dobrovoľnej nezamestnanosti.

Graf: Dobrovoľná nezamestnanosť

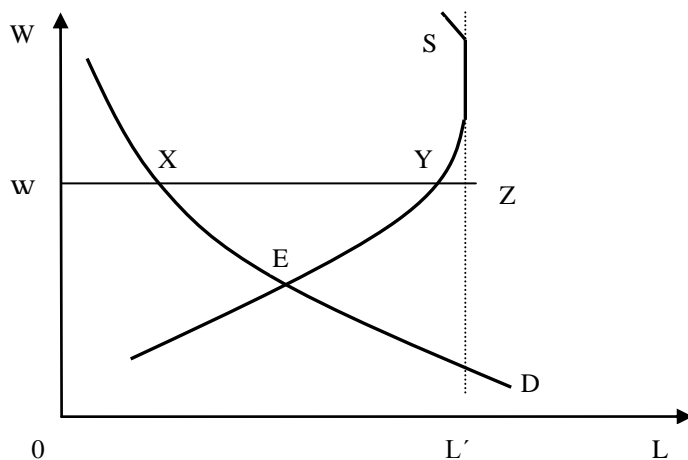
Zdroj: Buchtová (2002, s 66).

Ako píše Buchtová, B a kol., úsečka $0 L$ naznačuje celkové aktívne obyvateľstvo. Úsečka $L' L_E$ naznačuje dobrovoľnú nezamestnanosť, úsečka $0 L_E$ nám ukazuje počet zamestnaných.

1.3.4 Nedobrovoľná nezamestnanosť

Árendáš (2007, s. 152) opisuje: „Nedobrovoľná nezamestnanosť vzniká, ak je počet voľných pracovných síl absolútne väčší, než počet pracovných miest, t.j. ak je celkový dopyt po práci vyšší, než celková ponuka práce. Táto ekonomická porucha sa vyznačuje mzdovou sadzbou na trhu práce. ... Treba zdôrazniť, že základnou príčinou nedobrovoľnej nezamestnanosti je regulovaný charakter miezd. ... Základom nepružnosti miezd je mikroekonomické chovanie ekonomických subjektov pri určovaní miezd na trhu práce.“

Buchtová (2002, s. 68) približuje graf vzniku nedobrovoľnej nezamestnanosti ako dôsledok nepružných miezd.

Graf: Vznik nedobrovoľnej nezamestnanosti ako dôsledok nepružných miezd

Zdroj: Buchtová, B. a kol. (2002, s 68).

Ako Buchtová píše, W nám predstavuje vysoké mzdy. Ako vidíme, zamestnať sa môže oveľa menej ľudí ako by sa zamestnalo, keby sú mzdy nižšie, na úrovni rovnováhy E . Úsečka WX predstavuje zamestnané obyvateľstvo. Úsečka XY nám naznačuje nedobrovoľne nezamestnané obyvateľstvo a úsečka YZ načrtá dobrovoľne nezamestnaných, ktorí pri danej výške mzdy odmietajú pracovať.

1.3.5 Dôsledky nezamestnanosti

Dôsledky nezamestnanosti môžu mať ekonomický a sociálny charakter. Árendáš (2007, s. 157) opisuje priame ekonomické náklady a straty v ekonomických dôsledkoch nasledovne:

- „nevytvorený podiel hrubého domáceho produktu iba z titulu nezamestnaných
- nevytvorené zdroje – zníženie daňových príjmov (do poisťných fondov zo strany zamestnávateľa a do štátneho rozpočtu zo strany zamestnanca).“

Dlhodobá nezamestnanosť môže mať aj vážne sociálne dôsledky. Nezamestnanosť môžeme nájsť skoro vo všetkých krajinách sveta. Najmä dlhodobá nezamestnanosť je nepriaznivá aj pre samotného nezamestnaného, či jeho rodiny, ale aj pre štát. Nezamestnaný stráca pracovné návyky, môže sa ocitnúť pod psychickým tlakom, lebo sa už nemusí vedieť postarať o svoju rodinu. Z pohľadu štátu vznikajú náklady spojené s podporou v nezamestnanosti, prípadne môžu vznikať náklady na rekvalifikačné kurzy, ktoré nezamestnaný môže absolvovať. Takýto stav môže nastať aj v oblasti, kde je síce

nízka miera nezamestnanosti, ale prevláda tu dlhodobá nezamestnanosť (Árendáš, 2007).

Nezamestnanosť sa podľa trvania všeobecne rozdeľuje na 3 skupiny:

- nezamestnanosť krátkodobá, ktorá trvá 0-6 mesiacov,
- nezamestnanosť strednodobá, ktorá trvá 6-12 mesiacov,
- nezamestnanosť dlhodobá, ktorá trvá 12 a viac mesiacov (Árendáš, 2007).

2 Cieľ a metodika vlastnej práce

2.1 Cieľ vlastnej práce

Cieľom našej práce je nájsť riešenia pre zvýšenie zamestnateľnosti, respektíve zníženie nezamestnanosti v Trenčianskom kraji, či poskytnúť možné riešenia pre zvýšenie zamestnateľnosti v obciach Trenčianskeho kraja v čase hospodárskej krízy. K týmto záverom by sme mali dospieť cez priblíženie ekonomickej situácie v rokoch 1945 – 1989, cez problém absolventov stredných, či vysokých škôl nájsť si prácu, či cez komparáciu nezamestnanosti za sledované obdobie 2005 – 2009.

V časti *Historický pohľad* sa venujeme najmä okolnostiam, ktoré formovali našu krajinu najvýraznejšie a ktoré vyústili do prechodu nášho hospodárstva z centrálne plánovanej ekonomiky na trhovú ekonomiku.

V časti *Absolventi a trh práce* a v časti *Odliv mozgov* sa snažíme poukázať na rastúci problém odchodu mladých ľudí po ukončení VŠ do zahraničia. Tento fenomén je podporovaný aj náročnosťou čerstvých absolventov bez praxe nájsť si prácu hodnú svojej kvalifikácie na Slovensku.

V posledných častiach sa venujeme komparácii nezamestnanosti za roky 2005, 2006, 2007, 2008, 2009 za jednotlivé regióny Slovenska. Ďalej sa snažíme poukázať na možnosti zamestnania sa, na ponuku práce podľa jednotlivých krajov, ale aj podľa jednotlivých odvetví. V neposlednom rade poukazujeme na možnosti riešenia nezamestnanosti, respektíve na možnosti zvýšenia zamestnateľnosti.

Vo vlastnej práci sa teda zaoberáme nezamestnanosťou ako takou na území Slovenska, snažíme sa objasniť javy, ktoré predchádzali súčasnej trhovej ekonomike, ale taktiež poukazujeme na teoretické možnosti riešenia problému nezamestnanosti v čase hospodárskej krízy.

2.2 Metodika vlastnej práce

Vo vlastnej práci sme analyzovali, komparovali mieru nezamestnanosti za jednotlivé roky, analyzovali sme náročný vstup absolventov stredných a vysokých škôl na trh práce, aby sme mohli vydedukovať najvhodnejšie riešenia pre problém nezamestnanosti v Trenčianskom kraji.

Keďže naša práca zahŕňa z veľkej časti aktuálne problémy, zahrňuje najnovšie štatistické výsledky. Vo veľkej časti sme čerpali z ekonomických časopisov, či z internetových stránok, aj keď je dôležité poznamenať, že časť *Historický pohľad* sme čerpali najmä z dostupnej knižnej literatúry.

Časť *Historický pohľad* zahŕňa v skratke vývoj hospodárstva Slovenska v rokoch 1949 - 1989. Poznatky z tejto oblasti sme čerpali z viacerých knižných, ale aj z jedného internetového zdroja. Najpodstatnejšiu časť sme čerpali z knihy *Věčné časy* od Činátla, publikácia ktorého nám pomohla nahliadnuť do obdobia rokov 1945- 1989. Súhrnné numerické údaje zosumarizované do tabuliek sme získali od Londáka M. z jeho publikácie *Rok 1968 a ekonomická realita Slovenska*. Zvyšné údaje sme čerpali z internetového zdroja z článku Báľka.

Podstatnú časť zdrojov vlastnej práce, keďže sme získavali údaje o dynamickej téme znásobenej hospodárskou krízou, akou nezamestnanosť je, sme získavali najmä z rôznych ekonomických časopisov, z časopisov poskytnutých inštitúciou ÚPSVAR a z internetových zdrojov, najmä zo Štatistického úradu Slovenskej republiky, ktorý nám poskytol relevantné údaje o problematike nezamestnanosti. Tak isto sme údaje získavali aj spoluprácou s pracovníkmi Štatistického úradu, ktorí nám poskytli údaje o nezamestnanosti za jednotlivé regióny pre rok 2009, zverejnené na stránke až v septembri 2010.

Pod ekonomickými časopismi, ktoré sme už spomenuli, máme na mysli najmä ekonomické časopisy Trend, či Profit, ktoré nám poskytli hodnoverné najčerstvejšie informácie o súčasnej ekonomickej situácii na Slovensku a čiastočne aj v Trenčianskom kraji.

Dôležité postrehy v časti o *Odchode absolventov do zahraničia* sme získali z časopisov, ktoré vydáva ÚPSVAR. Vďaka tejto časti sme mohli do práce zahrnúť aj niekoľko numerických údajov o absolventoch, ich ocenení na trhu práce.

Štatistické údaje o nezamestnanosti za roky 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, o nezamestnanosti, o priemernej mzde sme získali z webovej stránky Štatistického úradu Slovenskej republiky a prostredníctvom spolupráce s pracovníkmi Štatistického úradu Slovenskej republiky. Ostatné postrehy sme zaznamenali z webovej mutácie Hospodárskych novín www.hnonline.sk, či zo stránky www.obroda.sk.

Údaje o voľných pracovných miestach sme získali z oficiálnej stránky Trenčianskeho kraja, či zo stránky www.praca.sk, ktorá sa zaoberá najmä poskytnúť ponuku pracovných miest uchádzačom o zamestnanie.

Informácie z časti *Možnosti zamestnatel'nosti* sme čerpali najmä z časopisu vydávaného priamo ÚPSVAR a z webovej stránky www.edotacie.sk, kde sme mali možnosť nájsť presné rady ako zvýšiť zamestnatel'nosť v čase hospodárskej krízy. Cenné informácie o príchode investorov do Trenčianskeho kraja sme získali na základe komunikácie s pracovníkmi Trenčianskeho samosprávneho kraja.

Hlavná časť našich zdrojov, ktoré nám umožnili hodnoverne spracovať časť *Vlastná práca*, je dostatočne aktuálna pre vytvorenie obrazu o problematike nezamestnanosti a faktami s ňou spätými.

3 Vlastná práca

3.1 Ekonomická situácia na Slovensku v rokoch 1945 – 1989

3.1.1 Historický pohľad

Pred dvadsiatimi rokmi sa skončilo, môžeme povedať jedno z najhorších období v našich dejinách. Zvlášť mladá generácia si už nepamätá na život, úskalia a prežívanie v minulom režime. Ako uvádza Činátl (2009, s. 7): *„Zvlášť najmladšia generácia si už ani nedokáže predstaviť, čo život v socializme obnášal. Akým absurdným pravidlám sa musel človek prispôsobovať, keď chcel byť úspešný alebo keď aspoň chcel, aby mu dal režim pokoj – a ako náročné bolo naopak jednať za každých okolností slobodne a s pocitom čistého svedomia.“*

Situácia, ktorá nastala po roku 1945 jasne určila smerovanie našej krajiny na ďalších niekoľko desiatok rokov. Komunistická strana nastolila jasné pravidlá, ktorých dodržiavanie bolo pod prísny drobnohľadom. Kornai (1998, s. 18) naznačuje: *„Socializmus pred reformami sa vyznačoval totalitnou mocou, inými slovami, hyperaktívnym štátom, ktorý sa snažil ovládnuť všetky aktivity v spoločnosti.“*

V roku 1945 skončila Druhá svetová vojna. Hospodárstvo bolo veľmi oslabené, ľudia potrebovali istotu, tá sa mala odraziť v zamestnanosti. Červená armáda oslobodila väčšinu republiky až na západné Čechy, ktoré oslobodili Američania (Činátl, 2009).

Zahraničná politika sa mala sústrediť najmä na vývoz do krajín Východného bloku. To malo zabezpečiť u nás vysokú zamestnanosť a v ZSSR dodávku tovarov, ktoré potrebovalo. Podľa názoru Londáka (2007, s. 13): *„Orientácia na krajiny s plánovaným hospodárstvom mala zabezpečiť stabilné dodávky surovín, jasné exportné ciele a zabrániť pravidelne sa opakujúcim krízovým javom, ktoré sa vyskytovali v kapitalistických ekonomikách. Odpútanie sa československej ekonomiky od západných krajín ju teda malo chrániť pred vznikom hospodárskych kríz.“* Východné krajiny mali zabezpečiť výkup všetkých exportovaných tovarov, čo malo zabezpečiť stabilitu československej ekonomiky, efektívnosť a najmä plnú zamestnanosť pre obyvateľov.

V tomto roku sa uskutočnilo aj veľké znárodňovanie podnikov. Ako spomína Činátl (2009, s. 55): *„V októbri boli na základe dekrétov prezidenta Beneša znárodnené veľké priemyselné závody, potravinárske podniky, bane, banky a poisťovne, došlo tiež k zastaveniu zahraničného obchodu. Znárodnenie sa týkalo viac ako 3000 podnikov,*

zoštátnené tak bolo 67 % československého priemyslu.“ Táto skutočnosť teda takmer úplne pochovala súkromné vlastníctvo, všetky podniky mal vlastniť štát a tým zabezpečiť tak potrebnú prácu pre každého.

Súkromné vlastníctvo malo byť prevalcované štátnym vlastníctvom. Londák (2007, s. 11) píše: „Materiálovou základňou plánovanej ekonomiky sa stalo v podstate štátne vlastníctvo výrobných prostriedkov, pričom základom jeho vzniku bolo postupne prebiehajúce znárodňovanie. Ideu súkromného podnikania, zveľaďovania majetku a iniciatívy nastupujúca totalitná moc nekompromisne zamietla a ideálom spoločnosti sa zrazu stal námedzne pracujúci proletár bez vlastných prostriedkov.“ Strana chcela ovládnuť a mať moc nad celým majetkom občanov. Všetci si mali byť rovní v tom, že v podstate nič nemali. Štát síce ľuďom zabezpečoval prácu, ale zároveň prispel k zániku určitých povolání. Podľa Londáka (2007, s. 11): „Pod tlakom štátnej moci, praktizujúcej sociálne inžinierstvo, v priebehu krátkeho času zanikli celé spoločenské vrstvy i povolania (napr. remeselníci, živnostníci, resp. súkromné praxe lekárov, právnikov atď.).“

Po druhej svetovej vojne bolo Slovensko málo rozvinuté, preto bolo nutné, aby hospodárstvo prešlo rozsiahlou industrializáciou. V porovnaní s Českom bolo zaostalé. Londák (2007, s. 24) spomína: „Na Slovensku takmer 50 % z celkového počtu obyvateľstva sa živilo poľnohospodárstvom, ktoré vykazovalo nízku intenzitu výroby a len 22,7 % obyvateľstva pracovalo v priemyselnej a remeselnej výrobe.“

Evidentnú nezrelosť a zaostalosť Slovenska v porovnaní s Českom môžeme vidieť v tabuľke.

Tab. 1

Pracujúce obyvateľstvo na území Československa v roku 1948 podľa odvetví v %.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
SR	60,61	15,11	1,66	5,69	2,32	4,08	2,05	8,48
ČR	33,12	35,25	1,67	3,54	2,65	7,24	2,86	13,66

Zdroj: Londák (2007, s. 25).

1 - Poľnohospodárstvo

5 - Nákladná doprava

2 - Priemysel

6 - Vnútorný obchod

3 - Lesníctvo

7 - Ostatné odvetvia hmotnej výroby

4 - Stavebná výroba

8 - Nevýrobné odvetvia

Z tabuľky vidíme, že až 60,61 % obyvateľstva žijúceho na území dnešnej SR pracovalo v poľnohospodárstve. V porovnaní s obyvateľstvom žijúcim na území dnešnej ČR to bolo o takmer dvojnásobok viac. Ďalej si môžeme všimnúť, že počet Slovákov, ktorí pracovali v ostatných odvetviach rapídne klesá. V priemysle, ktoré bolo druhé najsilnejšie odvetvie nášho hospodárstva, pracovalo už len zhruba 15 % obyvateľov žijúcich na území dnešnej SR. Zatiaľ čo v Česku bol pomer pracovníkov pracujúcich v týchto dvoch najsilnejších odvetviach rovnomerný, na Slovensku môžeme vidieť veľký rozdiel v počte pracovníkov v týchto dvoch odvetviach.

V lesníctve pracovalo zhruba rovnaké percento obyvateľov v oboch častiach krajiny. V oblasti stavebnej výroby pracovalo na Slovensku o viac ako 2 % obyvateľov viac. Londák (2007, s. 25) píše: *„Na Slovensku v podstate necelých 21 % zamestnaných v národnom hospodárstve (ak berieme do úvahy priemysel spolu so stavebníctvom) vytváralo v roku 1948 viac ako 51 % národného dôchodku.“*

Ak sa stalo, že sa nejaký podnik ocitol pred bankrotom, štát mu podal pomocnú ruku. Finančná pomoc sa vyznačovala mnohými metódami. Kornai (1998, s. 48) poznamenáva: *„Používali sa na to rôzne techniky: zvyšovanie finančných subvencií, daňové úľavy alebo odročenie daňových záväzkov...“*

Napätie vo svete rástlo. Sovietsky zväz v roku 1951 očakával začatie ďalšej svetovej vojny, preto naliehal na československú vládu, aby svoju výrobu začala orientovať na zbrojnú a aby začala rozvíjať ťažký priemysel. Činátl (2009, s. 67) tvrdí: *„Tento tlak Moskvy výrazne deformoval charakter československého hospodárstva, ktoré sa muselo orientovať na zbrojnú výrobu a ťažký priemysel. RVHP prisúdila Československu rolu kováčne a zbrojnice východného bloku.“* Londák (2007, s. 18) sa vyjadruje: *„Požiadavky československej armády na začiatku päťdesiatych rokov na jej zásobovanie zbraňami, technikou a ďalšími tvarmi, ako aj nároky ostatných krajín sovietskeho bloku na dodávky zbrojného priemyslu boli také vysoké, že výrazným spôsobom determinovali celú ekonomiku Československa“* Aj napriek protestom obyvateľov sa Československo naozaj preorientovalo na takýto druh priemyslu a po celom území vznikali veľké fabriky. Zvyšujúce sa náklady na chod armády boli pred verejnosťou utajované. Na začiatku päťdesiatych rokov rástla zbrojná výroba pod tlakom ZSSR priam neúmerne rýchlo (Londák, 2007). Londák (2007, s. 18) spomína: *„Zbrojná výroba v tomto období vzrástla šesťnásobne, tretinu výroby zbrojárskeho priemyslu na konci tohto obdobia tvorili zbrane.“*

V roku 1968 konečne došlo k uvoľňovaniu vzťahov v ČSR. Jedným z najdôležitejších činov sa stalo otvorenie hraníc, zrušila sa cenzúra. Vyzeralo to tak, že sa všetko začína obracať na dobré. Tieto skutočnosti sa však nepáčili Sovietskemu zväzu (Činátl, 2009). Činátl (2009, s. 97) píše: „*V noci z 20. na 21. augusta vstúpili iné jednotky armád Varšavskej zmluvy do Československa. Československá spoločnosť zažila šok a tvrdé prebudenie zo sna o socializme s „ľudskou tvárou“.*“

V tomto období sa prudko rozvíjala výstavba v mestách, ktorá mala svoje výhody, ale aj nevýhody. Ako uvádza A. Bálek: „*V rokoch 1971 – 80 bolo postavených 8,1 bytov na tisíc obyvateľov, v rokoch 1981 – 1990 potom 5,3.*“

(<http://www.kscm.cz/article.asp?thema=3159&item=33114>).

Ako výhodu by sme uviedli skutočnosť, že ľudia mali možnosť nadobudnúť byty za veľmi výhodných a zároveň dosiahnuteľných podmienok. Tým pádom sa odbúral problém s dopravou k zamestnaniu, keďže panelákové výstavby sa situovali priamo v mestách, kde sa budovali priemyselné fabriky. Na druhej strane, paneláková výstavba narúšala vzhľad miest a došlo k potláčaniu historických centier.

Ďalším problémom centrálne riadeného hospodárstva bola šedá, alebo tieňová ekonomika. Ako uvádza Bálek tieňová ekonomika: „*...vytvárala vrstvu s podstatne vyššími príjmami. To vytváralo dopyt po vtedy nadštandardnom tovare a službách a podporovalo ďalší rozvoj čiernej a šedej ekonomiky.*“

(<http://www.kscm.cz/article.asp?thema=3159&item=33114>).

Avšak dopyt po nadštandardnom tovare a službách nemohol byť uspokojený, pretože bola podporovaná myšlienka rovnosti, čo v praxi malo znamenať, že každý obyvateľ mal mať rovnaké materiálne majetky, čo však reálne nebolo možné. Preto mnoho ľudí vítalo tzv. podpultový tovar, ktorý ich aspoň málo odlišil od ostatných.

Dňa 17.11.1989 boli v Prahe usporiadané študentské oslavy k päťdesiatemu výročiu zavretia vysokých škôl. Tieto oslavy boli násilne potláčané. Fyzické násilie znamenalo však v tomto prípade spustenie masových protestov a bojkotovaní proti komunizmu. 26.11.1989 sa v Prahe na Letenskej pláni uskutočnila veľká masová demonštrácia. Na tribúne však stáli Václav Havel a Alexander Dubček. 10.12.1989 bola menovaná nová vláda Gustávom Husákom a dňa 29.12. 1989 bol menovaný Václav Havel novým československým prezidentom. Tak sa pre nás začala nová éra demokracie, kapitalizmu a slobody (Činátl, 2009).

3.2 Absolventi na trhu práce

Mladí ľudia, ktorí takmer celý svoj život študujú, často krát nezískajú počas tohto života žiadne praktické skúsenosti, ktoré by neskôr mohli využiť vo svojom budúcom povolání. Síce získajú kvantum vedomostí, v konečnom dôsledku však z nich využijú iba malé množstvo. Na trhu práce sa potom stávajú a najmä dnes, v dobe hospodárskej krízy, nepotrebnými. Každý zamestnávateľ uprednostní človeka s praxou, ktorého pri najlepšom netreba zaúčať, aby s ním nevznikali ďalšie zbytočné náklady (Blahutiaková, 2009). Blahutiaková (2009, s. 4) píše: „*Okrem toho, že prvýkrát vstupujú na trh práce, nemajú žiadne pracovné návyky ani odbornú prax či dostatok praktických pracovných skúseností a pracovných zručností, ale paradoxne nájdú sa aj takí, ktorí majú nereálne predstavy a požiadavky vo väzbe na pracovné uplatnenie.*“

3.3 Počet nezamestnaných absolventov

Blahutiaková (2009, s. 4) vo svojom článku ďalej píše: „*K 31.marcu 2009 bolo v evidencii 18 280 absolventov škôl, čo predstavuje 5,9 % z celkového počtu UoZ (absolútne počty medziročne vzrástli o o + 7 587).*“

Najväčší počet nezamestnaných absolventov môžeme vidieť po dokončení stredných odborných škôl v počte 6 209 a zo SOU s maturitou v celkovom počte 4 927 (Blahutiaková, 2009). Títo absolventi väčšinou svoj vyštudovaný odbor v konečnom dôsledku ani nechcú vykonávať, snažia sa vykonávať iné profesie, či odchádzajú za prácou v obore do zahraničia.

Blahutiaková (2009, s. 4-5) potvrdzuje: „*Najmenej nezamestnaných bolo absolventov z vysokých škôl v počte 1 090 (6 %), ktorí sú flexibilní, jazykovo vybavení a majú vedomosti v oblasti informačných technológií.*“ Vysokoškolsky vzdelaní ľudia majú väčšiu šancu sa presadiť na trhu práce. Aj keď tiež veľakrát nemajú dostatočné praktické skúsenosti, sú prispôsobivejší a schopní rýchlejšie pochopiť a vykonávať určitú prácu. Aj keď vysokoškolsky vzdelaní ľudia sú vo výbere práce priberčivejší a nie sú ochotní vykonávať akúkoľvek prácu.

3.4 Odliv mozgov

Odliv mozgov sa stal jedným z hlavných problémov po vstupe do Európskej Únie. Mnohým ľuďom sa tak naskytla šanca pracovať vo svojom odbore, pracovne rásť

a zároveň byť lepšie finančne ohodnotený ako vo svojej krajine. Únik mozgov sa netýka len Slovenska, tento fenomén naberá na sile aj v iných štátoch.

Do zahraničia odchádzajú za lepšou prácou často vysokoškolsky vzdelaní ľudia. Takýchto ľudí s vyšším vzdelaním môžeme vo všeobecnosti považovať za flexibilnejších, ovládajúcich viacero cudzích jazykov a majúcich reálnejšiu šancu uchytiť sa vo svojej, či novej krajine. (http://hnonline.sk/1-10023660-21486555-k00000_detail-b7). Veľmi dôležitým atribútom v dnešnej dobe je znalosť cudzieho jazyka. V súčasnosti je veľmi rozšírený najmä Anglický jazyk, Francúzsky jazyk alebo Nemecký jazyk. Bez znalosti cudzej reči sa človek v dnešnej spoločnosti uchytí len veľmi ťažko, aj keby mal výborné praktické vedomosti. Samozrejme aj niekoľko ročným štúdiom sa jazyk nenaučíme tak, ako keby sme sa nachádzali v prostredí, kde sa bežne využíva, teda je dobré absolvovať rôzne pobyty v zahraničí, najmä počas štúdia.

3.5 Zamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska, ich vzájomná komparácia

Tab. 2

Zamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska

Kraj SR	Počet zamestnaných	podiel na SR v %	index 2008 2007
Bratislavský	333,4	13,7	102,8
Trnavský	278,6	11,4	102,7
Trenčiansky	285,5	11,7	102,7
Nitriansky	328,7	13,5	105,2
Žilinský	310,9	12,8	103,9
Banskobystrický	267,4	11	103
Prešovský	326,1	13,4	100,7
Košický	303,2	12,5	105,1
SR spolu	2433,8	100	103,2

Zdroj: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1107>, 19.2.2010.

Z tabuľky vidíme, že počet zamestnaných obyvateľov v Trenčianskom kraji za rok 2008 bol 285 500 obyvateľov. Podobný počet zamestnaných obyvateľov môžeme vidieť v Trnavskom kraji. Najväčší počet z 2 433 800 pracujúcich obyvateľov má tradične Bratislavský kraj, kde pracuje 333 400 obyvateľov. Bratislavský kraj sa na celkovej zamestnanosti podieľa 13,7 %. Najmenší počet zamestnaných bolo v roku 2008

v Banskobystrickom kraji, kde v tomto roku pracovalo 267 400 obyvateľov, čo činí presne 11 % na celkovom podiele zamestnanosti na území SR.

V Trenčianskom kraji pracovalo v roku 2008 285 500 ľudí. Na celkovej zamestnanosti v krajine sa tento počet zamestnaných odzrkadľuje hodnotou 11,7 %. Oproti roku 2007 sa zvýšila zamestnanosť v kraji o 2,5 %.

3.6 Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2005

Tab. 3

Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2005

Kraj SR	2005			miera nezamestnanosti
	spolu (tis.osôb)	podiel na SR v (%)	index 2005 2004	
Bratislavský	17,1	4,0	63,3	5,2
Trnavský	30,1	7,0	83,6	10,4
Trenčiansky	23,9	5,6	94,1	8,1
Nitriansky	61,4	14,4	86,5	17,8
Žilinský	50,3	11,8	86,9	15,2
Banskobystrický	77,6	18,2	89,4	23,8
Prešovský	80,1	18,7	93,8	21,5
Košický	87,0	20,4	95,3	24,7
SR spolu	427,5	100,0	88,9	16,2

Zdroj: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1801>, 24.4.2010.

Priemerná miera nezamestnanosti na Slovensku v roku 2005 dosahovala 16,2 %, polovičnú hodnotu dosahovala miera nezamestnanosti v Trenčianskom kraji, teda 8,1 %. Najnižšia miera nezamestnanosti, ako aj pre budúce roky, bola zaznamenaná v Bratislavskom kraji. Tu v tomto roku dosahuje hodnotu 5,2 %. Najvyššia miera nezamestnanosti bola v tomto roku zaevidovaná v Košickom kraji, kde sa vyšplhal na 24,7 %.

Miera nezamestnanosti v tomto roku je najvyššia v celom našom sledovanom období (2005 - 2009). V nasledujúcom období bude mať klesajúcu tendenciu, až po rok 2009, kde sa miera nezamestnanosti bude zvyšovať približne na úroveň roku 2006.

3.7 Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2006

Tab. 4

Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2006

Kraj SR	2006			miera nezamestnanosti
	spolu (tis.osôb)	podiel na SR v (%)	index 2006 2005	
Bratislavský	14,4	4,1	84,2	4,3
Trnavský	25,4	7,2	84,4	8,8
Trenčiansky	21,2	6,0	88,7	7,1
Nitriansky	45,1	12,8	73,5	13,2
Žilinský	39,4	11,1	78,3	11,8
Banskobystrický	68,6	19,4	88,4	21,1
Prešovský	68,0	19,2	84,9	18,1
Košický	71,3	20,2	82,0	20,3
SR spolu	353,4	100,0	82,7	13,3

Zdroj: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1801>, 21.4.2010.

Z tabuľky môžeme vidieť, že miera nezamestnanosti v roku 2006 bola v Trenčianskom kraji 7,1 %, čo znamená, že bolo nezamestnaných 21 200 obyvateľov. V porovnaní s ostatnými kraji Slovenska sa Trenčiansky kraj nachádzal na druhom mieste s najnižšou mierou nezamestnanosti. Bratislavský kraj mal v tomto roku nízku mieru nezamestnanosti 4,3 %. Najvyššiu mieru nezamestnanosti mal v roku 2006 Banskobystrický kraj.

Miera nezamestnanosti mala oproti roku 2005 v Trenčianskom kraji klesajúcu tendenciu, ktorú si kraj udržal až do roku 2008. Tak isto stúpol aj prílev zahraničných investícií do kraja, v roku 2006 dosahoval 23,25 mld. Sk (<http://www.sario.sk/?trenčiansky-region>).

3.8 Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2007

Tab. 5

Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2007

Kraj SR	2007			miera nezamestnanosti
	spolu (tis.osôb)	podiel na SR v (%)	index 2007 2006	
Bratislavský	14,1	4,8	97,9	4,2
Trnavský	18,7	6,4	73,6	6,5
Trenčiansky	16,7	5,7	78,8	5,7
Nitriansky	37,4	12,8	82,9	10,7
Žilinský	33,6	11,5	85,3	10,1
Banskobystrický	64,9	22,2	94,6	20,0
Prešovský	51,7	17,7	76,0	13,8
Košický	54,7	18,7	76,7	15,9
SR spolu	291,9	100,0	82,6	11,0

Zdroj: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1801>, 21.4.2010.

Trenčiansky kraj dosahoval v roku 2007 nižšiu mieru nezamestnanosti ako v roku 2006 a to 5,7 %. Môžeme povedať, že priemerná miera nezamestnanosti bola takmer dvojnásobná. Bratislavský kraj dosahoval v tomto roku najnižšiu mieru nezamestnanosti. Každý kraj v tomto roku ešte zaznamenal klesajúcu tendenciu v miere nezamestnanosti oproti predošlému roku. Opäť najvyššia miera nezamestnanosti bola evidovaná v Banskobystrickom kraji. Tu dosahovala 20 %.

Aj keď bolo v Trenčianskom kraji 16 700 nezamestnaných, ich počet aj v nasledujúcom roku stále klesal.

3.9 Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska, ich vzájomná komparácia pre rok 2008

Tab. 6

Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2008

Kraj SR	2008			miera nezamestnanosti
	spolu (tis.osôb)	podiel na SR v (%)	index 2006 2005	
Bratislavský	12,4	4,8	87,9	3,6
Trnavský	18,3	7,1	97,9	6,2
Trenčiansky	13,9	5,4	83,2	4,7
Nitriansky	31,7	12,3	84,8	8,8
Žilinský	25,9	10,1	77,1	7,7
Banskobystrický	59,5	23,1	91,7	18,2
Prešovský	48,7	18,9	94,2	13
Košický	47,2	18,3	86,3	13,5
SR spolu	257,5	100	88,2	9,6

Zdroj: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1801>, 19.2.2010.

Miera nezamestnanosti dosahovala v roku 2008 v Bratislavskom kraji najnižšiu hodnotu, a to 3,6 %. V Trenčianskom kraji dosahovala za to isté obdobie hodnotu 4,7 %. Najvyššia miera nezamestnanosti bola za toto obdobie zaznamenaná v Banskobystrickom kraji, kde sa vyšplhala až na 18,2 %. Rozdiel medzi najnižšou a najvyššou mierou nezamestnanosti bol až 14,6 %. Priemerná miera nezamestnanosti dosiahla v roku 2008 hodnotu 9,6 %.

V tomto roku ešte hospodárska kríza nepostihla Trenčiansky kraj, miera nezamestnanosti má klesajúcu tendenciu, tak ako aj v ostatných krajoch.

3.10 Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska pre rok 2009

Tab. 7

Nezamestnanosť v jednotlivých regiónoch Slovenska za rok 2009

Kraj	Počet nezamestnaných			Miera nezamestnanosti	
	2009 (tis.osôb)	podiel na SR v %	indexy 2009 2008	2009 (%)	zmena oproti 2008 v bodoch
Bratislavský	16,3	5,0	131,5	4,7	1,1
Trnavský	27,5	8,5	150,3	9,1	2,9
Trenčiansky	21,4	6,6	154,0	7,3	2,6
Nitriansky	45,7	14,1	144,2	13,0	4,2
Žilinský	35,4	10,9	136,7	10,6	2,9
Banskobystrický	59,8	18,4	100,5	16,2	0,6
Prešovský	62,4	19,2	128,1	18,8	3,2
Košický	55,8	17,2	118,2	15,5	2,0
SR spolu	324,2	100,0	125,9	12,1	2,5

Zdroj: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1801>, 8.4.2010.

V roku 2009 stúpla miera nezamestnanosti v každom kraji Slovenska v porovnaní s rokom 2008.

Z tabuľky môžeme vidieť, že nezamestnanosť v roku 2009 stúpla na 324 200 nezamestnaných, čo predstavuje 12,1 % mieru nezamestnanosti. Hospodárska kríza sa prejavila aj v Trenčianskom kraji, kde bolo v tomto roku nezamestnaných 21 400 obyvateľov, čo predstavuje 7,3 % mieru nezamestnanosti.. Trenčiansky kraj sa tým pádom dostal na podobnú úroveň ako v roku 2006, kde bola miera nezamestnanosti porovnateľná ako v tomto roku. Bola vo výške 7,1 %. Aj Bratislavský kraj, ktorý zaznamenával dlhodobo najnižšiu mieru nezamestnanosti na Slovensku, v roku 2009 evidoval mieru nezamestnanosti vo výške 4,7 %, čo je viac ako v roku 2006, keď miera nezamestnanosti dosahovala 4,3 %.

3.11 Porovnanie miery nezamestnanosti za roky 2005 – 2009

Tab.8

Porovnanie miery nezamestnanosti za roky 2005 - 2009

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009
Bratislavský	5,2	4,3	4,2	3,6	4,7
Trnavský	10,4	8,8	6,5	6,2	9,1
Trenčiansky	8,1	7,1	5,7	4,7	7,3
Nitriansky	17,8	13,2	10,7	8,8	13
Žilinský	15,2	11,8	10,1	7,7	10,6
Banskobystrický	23,8	21,1	20	18,2	16,2
Prešovský	21,5	18,1	13,8	13	18,8
Košický	24,7	20,3	15,9	13,5	15,5
SR spolu	16,2	13,3	11	9,6	12,1

Zdroj: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1801>, 27.4.2010.

Z tabuľky vidíme, že miera nezamestnanosti mala klesajúcu tendenciu od roku 2005 až do roku 2008. V roku 2009 začala miera nezamestnanosti na Slovensku opäť stúpať.

V Trenčianskom kraji mala miera nezamestnanosti tiež do roku 2008 klesajúcu tendenciu. Miera nezamestnanosti v roku 2009 je v tomto kraji podobná ako bola v roku 2006. Neplatí to však pre všetky regióny, Žilinský kraj vykazuje v roku 2009 podobnú mieru nezamestnanosti ako v roku 2007. V Bratislavskom kraji sa miera nezamestnanosti za rok 2009 približuje miere nezamestnanosti za roky 2005 a 2006. Postupné znižovanie nezamestnanosti za sledované obdobie vyvrcholilo v roku 2008, kde bola zaznamenaná najnižšia miera nezamestnanosti vo všetkých krajoch samostatne, ale aj za Slovenskú republiku celkom, kde dosahovala 9,6 %. Najvyššia miera nezamestnanosti bola zaevidovaná v roku 2005 – 16,2 %. Mieru nezamestnanosti v roku 2009 môžeme porovnať s mierou nezamestnanosti za rok 2006. Treba však zdôrazniť, že zatiaľ čo v roku 2006 mala miera nezamestnanosti klesajúcu tendenciu, miera nezamestnanosti v roku 2009 mala stúpajúcu tendenciu, oproti roku 2008 vzrástla o 2,5 %.

3.12 Porovnanie nezamestnanosti v rokoch 2008 a 2009 podľa kvartálov

Tab. 9

Porovnanie nezamestnanosti v rokoch 2008 a 2009

Ukazovateľ	2008					2009				
	1O.	2O.	3O.	4O.	rok	1O.	2O.	3O.	4O.	rok
Počet nezam.spolu (v tis.)	280,5	270,8	244,1	234,4	257,5	281	302,1	339	374,6	324,2
Index(rov.ob.min.r.=100)	92,6	93	81,9	85,1	88,2	100,2	111,6	138,9	159,8	125,9
Miera nezamest. (v %)	10,5	10,1	9	8,7	9,6	10,5	11,3	12,5	13,9	12,1

Zdroj: <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=17682>, 2.5.2010.

Z porovnania kvartálov rokov 2008 a 2009 môžeme vidieť, že v prvom kvartáli roku 2008 bola evidovaná miera nezamestnanosti vo výške 10,5 %. V druhom kvartáli roku 2008 v porovnaní s druhým kvartálom 2009 vzrástla miera nezamestnanosti o presne 1,2 %, v treťom kvartáli roku 2008 v porovnaní s tretím kvartálom roku 2009 stúpila miera nezamestnanosti o 3,5 %. Ak porovnáme štvrtý kvartál roku 2008 a roku 2009, taktiež vidíme nárast miery nezamestnanosti a to o 5,2 %.

Ak porovnáme jednotlivé kvartály roku 2008, vidíme stále klesajúcu tendenciu miery nezamestnanosti. Miera nezamestnanosti v prvom kvartáli roku 2009 v porovnaní s posledným kvartálom roku 2008 stúpila o 1,8 % a naďalej rástla. Čiže v tomto období nastal zlom, kedy miera nezamestnanosti na Slovensku začala stúpať.

3.13 Ponuka pracovných miest v Trenčianskom kraji k 25.2.2010

3.13.1 Ponuka pracovných miest podľa oblastí

Podľa oficiálnej stránky Trenčianskeho samosprávneho kraja je možnosť zamestnať sa v nasledujúcich oblastiach:

Tab. 10

Ponuka pracovných miest v Trenčianskom kraji

	Oblasť	Počet ponúk	Vyjadrenie v %
1.	Obchod	101	31,76
2.	Ekonomika, financie, účtovníctvo	23	7,23
3.	Farmácia	10	3,14
4.	Ľudské zdroje a personalistika	2	0,63
5.	Poisťovníctvo	3	0,94
6.	Prekladateľstvo a tlmočníctvo	1	0,31
7.	Automobilový priemysel	24	7,55
8.	Administratíva	22	6,92
9.	Žurnalistika, polygrafia, médiá	1	0,31
10.	Manažment kvality	8	2,52
11.	Marketing, reklama, PR	8	2,52
12.	Elektrotechnika a energetika	21	6,60
13.	Stavebníctvo a reality	12	3,77
14.	Doprava, špedícia, logistika	11	3,46
15.	Strojárstvo	9	2,83
16.	Bankovníctvo	34	10,69
17.	Bezpečnosť a ochrana	1	0,31
18.	Cestovný ruch, gastro, hoteliérstvo	4	1,26
19.	Služby	1	0,31
20.	Výroba	3	0,94
21.	Textilný, kožiarský a odevný priemysel	1	0,31
22.	Chemický priemysel	1	0,31
23.	Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	2	0,63
24.	Informačné technológie	8	2,52
25.	Vodohospod., lesníctvo, životné	1	0,31
26.	Pomocné práce	1	0,31
27.	Vrcholový manažment	3	0,94
28.	Štátna správa, samospráva	2	0,63

Zdroj: <http://www.tsk.sk/sk/socialna-starostlivost/online-sluzby/ponuka-prace-v-tsk>, 25.2.2010.

Záujemcovia o prácu si môžu nájsť zamestnanie v rôznych oblastiach. Najviac voľných pracovných miest je ponúkaných v oblasti obchodu, kde je voľných 101 pracovných miest. V tejto oblasti sú voľné profesie ako regionálny obchodný zástupca, predavač-ka, riaditeľ realitnej kancelárie, vedúci maloobchodnej prevádzky a iné. Druhou oblasťou, kde je poskytovaných najviac pracovných miest je oblasť bankovníctva, kde je voľných 34 pracovných miest. V tomto sektore sú ponúkané pracovné pozície napríklad ako: realitný maklér-ka, obchodný vedúci, fakturant-ka a iné.

Spolu je voľných 318 pracovných miest v rôznych oblastiach, čo ak porovnáme v počte nezamestnaných, čo je 21 400 ľudí, týchto pracovných miest je žalostne málo, ale dôležité je podľa nášho názoru poznamenať, že aj keď je pracovných miest málo, stále sú voľné, preto ich treba využiť.

3.13.2 Ponuka pracovných miest podľa lokalít

Internetová stránka www.profesia.sk uvádza nasledovný počet voľných pracovných miest podľa lokalít v Trenčianskom kraji:

Tab. 11

Ponuka pracovných miest podľa lokalít

Lokalita	Počet ponúk
Bánovce nad Bebravou	19
Ilava	16
Myjava	13
Nové Mesto n/V	63
Partizánske	22
Považská Bystrica	30
Prievidza	37
Púchov	12
Trenčín	79

Zdroj: http://www.profesia.sk/praca/trenciansky-kraj/?roll_by=region_id, 25.2.2010.

Najvyšší počet voľných pracovných miest môžu záujemcovia nájsť v Novom Meste nad Váhom, kde je voľných 63 pracovných miest. V tejto lokalite je ponúkaná pestrá škála rôznych profesií: technik kvality, inkasný pracovník, účtovník-čka, zmenový majster a iné.

Druhé najväčšie množstvo voľných pracovných miest je možné vidieť v Považskej Bystrici, aj keď je tu voľných pracovných miest takmer o polovicu menej ako v Novom Meste nad Váhom. Nezamestnaní si môžu vybrať z povolání ako: farmaceut, asistentka, elektromechanik, prekladateľ a iné.

Najmenej voľných pracovných miest eviduje táto internetová stránka v Púchove, 12 voľných pracovných miest, a na Myjave 13 voľných pracovných miest napr.: pracovník interného auditu, pokladník v reštaurácii, bankový poradca a iné.

Možnosť zamestnať sa je v Trenčianskom kraji stále. Príležitosť zamestnať sa majú ľudia s vysokoškolským aj bez vysokoškolského vzdelania. Dôležité je mať prax v danom odbore, či vedieť anglický, či iný cudzí jazyk.

3.14 Zlepšenie zamestnateľnosti – všeobecné opatrenia

Jedným z najdôležitejších opatrení na zvýšenie zamestnateľnosti je zvýšenie kvality vzdelávania, resp. celého vzdelávacieho systému. Bodnárová (2006, s. 192) hovorí, že je potrebné: „... *najmä lepšie prepojenie vzdelávacieho systému na potreby trhu práce, prehodnotenie študijných odborov z pohľadu potrieb trhu práce, zavedenie prípravy na povolanie ako predmetu v školách.*” Podľa nášho názoru by sa mali viac zohľadniť potreby trhu a aj keď je teoretický základ veľmi dôležitý, štúdium by sa malo viac upriamiť na prax a na poznatky, ktoré neskôr v praxi využije, hoci v dnešnej dobe samotný študent nemôže vedieť, kde sa zamestná, a preto je náročné pre školu pripraviť ho na nejakú konkrétnu profesiu.

Ďalej je potrebné zvýšiť výdavky na podporu zlepšenia zamestnateľnosti. Bodnárová (2006, s. 192) si myslí, že podiel nezamestnanosti by sa mohol znížiť: „... *zlepšením ponuky rekvalifikačných kurzov – najmä pre vybrané skupiny uchádzačov (mladí ľudia do 29 rokov, osoby so zmenenou pracovnou schopnosťou (ZPS), dlhodobo nezamestnaní), zvýšením kvality poradenských služieb pri vyhľadávaní voľných pracovných miest pre uchádzačov o prácu, vrátane informačných centier pre ZPS uchádzačov o prácu o možnostiach ich uplatnenia na trhu práce, vybudovaním celoštátneho informačného systému o pracovných príležitostiach.*” Tak isto si myslíme, že je veľmi potrebné rozšíriť ponuku rekvalifikačných kurzov, aby mali uchádzači o zamestnanie po ich absolvovaní väčšiu šancu sa zamestnať vďaka rozsiahlejšiemu vzdelaniu.

Ďalším veľmi dôležitým opatrením pre zlepšenie zamestnatel'nosti bol vznik programu verejnoprospešných prác, ktoré vytvárajú samotné obce alebo mimovládne organizácie.

Takéto opatrenia sa však vzťahovali aj napr. na rozvoj podnikania. Bodnárová (2006, s. 193) sa zmiňuje: „*Pri opatreniach zameraných na rozvoj podnikania sa pozornosť sústredovala najmä na podporu podnikateľského prostredia a zahraničných investorov prostredníctvom daňových a colných úľav, uzákonenie príspevku na novovytvorené pracovné miesto zamestnávateľovi, ktorému boli priznané investičné stimuly a podobne.*” Tieto opatrenia majú tak isto za cieľ viesť k zvyšovaniu zamestnanosti. Rôzne nástroje na prilákanie zahraničných investorov, napr. ako sú daňové prázdny, vedú v konečnom dôsledku k zvyšovaniu zamestnanosti, aj keď sú príchodom zahraničného investora a vybudovaním veľkého podniku vytvorené väčšinou len robotnícke miesta.

Ďalším dôležitým opatrením na posilnenie zamestnatel'nosti je odstrániť diskrimináciu na trhu práce, či odstránenie rozdielov medzi mužmi a ženami v odmeňovaní (Bodnárová, 2006). Aj podľa nášho názoru by sa mala šanca pracovať poskytnúť bez ohľadu na farbu pleti, či na druh vierovyznania.

3.15 Ďalšie možné opatrenia pre zvýšenie zamestnatel'nosti

Ako uvádza portál www.edotacie.sk, zvýšenie zamestnatel'nosti by sa dalo docieľiť aj tým, že zamestnanci, ale aj zamestnávateľia by sa stali viac flexibilní, čo sa týka techniky, s ktorou sa vo firmách prichádza bežne do kontaktu.

Dôraz by sa mal klásť aj na zvýšenie počtu pracovných miest v malých a stredných podnikoch. Jednou z možností, ako vytvoriť viac pracovných miest, je rozšíriť výrobu, avšak len za predpokladu, ak bude daný podnik registrovať na trhu aj dopyt po svojich výrobkoch.

Taktiež je vhodné posilniť záujem o podnikanie formou rôznych školení, ktoré priblížia záujemcom o podnikanie informácie o tom, ako majú začať a ako napredovať. Treba však vytvárať také podniky, ktoré sú na trhu žiadané, aby sa takýmto podnikom zabezpečila aj určitá vízia úspechu.

Dôležité je mať na trhu k dispozícii dostatočne kvalifikovaný ľudský kapitál, ktorý je flexibilný a ochotný sa prispôbovať. Tu by sme poznamenali dôležitosť sústavného samovzdelávania, ktoré znásobuje hodnotu človeka na trhu práce

(<http://www.edotacie.sk/337/podpora-zakladne-informacie/podpora-rastu-zamestnanosti-a-zlepsenie-zamestnate-nosti-pre-vzdelanostnu-spolocnost/>).

3.16 Opatrenia na zvýšenie zamestnatel'nosti v Trenčianskom kraji

Trenčiansky kraj má výbornú strategickú polohu pre prílev nových investorov a je zaujímavý aj v období hospodárskej krízy.

V blízkom okolí Nového Mesta nad Váhom a Bánoviec nad Bebravou by mali v budúcnosti investovať investori zo zahraničia. Malo by ísť o výrobu elektrických automobilov Reva Electric Car Company vyrábané indickým výrobcom. Ďalej by tu mala investovať aj spoločnosť prichádzajúca z Číny Guangzhou Echom Science & Technology zaoberajúca sa výrobou plastových výliskov pre produkciu televízorov. Tieto dve spoločnosti by tu mali poskytnúť okolo tisícpäťsto pracovných miest a preinvestovať zhruba deväťdesiat miliónov Eur (<http://trecin.sme.sk/c/5308032/o-trenciansky-region-sa-zaujimaju-investori-z-azie-aj-ciech.html>).

Dobrá poloha Nového Mesta nad Váhom sa páči aj českej spoločnosti Fastav Development-AOC. Jej slovenská pobočka tu chce vystavať za viac ako päť miliónov Eur nákupné centrum (<http://trecin.sme.sk/c/5308032/o-trenciansky-region-sa-zaujimaju-investori-z-azie-aj-ciech.html>).

Spoločnosť AU Optronics začala výstavbu výrobnéj haly na výrobu LCD modulov. Taiwanská firma prejavila záujem preinvestovať skoro dvesto miliónov Eur a poskytnúť prácu trom tisícom ľudí (<http://trecin.sme.sk/c/5308032/o-trenciansky-region-sa-zaujimaju-investori-z-azie-aj-ciech.html>).

Myslíme si, že aj keď bude vytvorených toľko pracovných miest, iste sa nenasýti dopyt po práci v Trenčianskom kraji. Väčšina pracovných miest bude len manuálneho charakteru, čo pokryje dopyt len čiastočne. Ako pozitívum však vnímame vytvorenie týchto pracovných miest a predpokladáme, že zo strany zahraničných investorov bude dopyt aj po vysoko kvalifikovaných pracovníkoch, ktorých tento kraj ponúka.

Celkovo hodnotíme príchod týchto investorov do kraja ako veľké pozitívum.

Ďalšou formou na zníženie nezamestnanosti je možnosť požiadať o príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť podľa § 49 zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V okrese Trenčín bolo takto v roku 2009 vytvorených 136 pracovných miest. Celková výška príspevku na 1 uchádzača o zamestnanie bola 2416,15 Eur. Z tohto počtu

o príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť požiadalo napríklad 52 žien, 11 absolventov, 17 uchádzačov o zamestnanie nad 50 rokov.

(http://www.upsvar.sk/statistiky/aktivne-opatrenia-tp-statistiky/aktivne-opatrenia-trhu-prace-2009.html?page_id=1251).

3.17 Riešenie problému nezamestnanosti na úrovni obcí

Jednou z ďalších možností, ako zvýšiť zamestnanosť na úrovni obcí je možnosť vybudovania sociálneho podniku. Blahová (2009, s. 5) sa vyjadruje, že sociálne podniky: „... poskytujú prácu uchádzačom o zamestnanie, pripravujú ich na vstup na otvorený trh práce, čím plnia sociálne a ekonomické ciele, lebo je tu aj možnosť zabezpečenia príjmu prostredníctvom predaja produktov alebo poskytovania služieb.“ Sociálny podnik môže tým pádom znížiť nezamestnanosť v obci, prípadne poskytnúť prácu aj obyvateľom iných okolitých obcí. My si myslíme, že vytváranie takýchto sociálnych podnikov je dobrá voľba, pretože poskytovaná práca bude dostupná priamo v mieste bydliska a záujemcovia o prácu nebudú musieť dochádzať veľa krát aj niekoľko desiatok kilometrov za prácou.

V praxi je zavedených niekoľko sociálnych podnikov, preto si myslíme, že vybudovanie sociálnych podnikov v Trenčianskom kraji by malo určite patričnú odozvu a bolo by kladne prijaté uchádzačmi o zamestnanie, ktorí žijú v obciach a ktorí majú väčšinou sťažené podmienky pre dochádzanie do práce v meste.

Riešenie nezamestnanosti na úrovni obcí sa rieši aj formou verejnoprospešných prác. Tieto práce by sa mali zameriavať najmä na všeobecné udržiavanie čistoty v obci, teda na čistenie ciest, chodníkov, ale tak isto by tam mohli patriť aktivity súvisiace s domovým odpadom, napr. zber, odvoz.

Záver

Cieľom našej práce bolo nájsť riešenia nezamestnanosti v Trenčianskom kraji, ukázať, ako bojuje Trenčiansky kraj proti nezamestnanosti.

Aby sme sa dostali k cieľu, priblížili sme na úvod ekonomickú situáciu na Slovensku v rokoch 1945 – 1989, ktorá ovplyvnila veľmi výrazne vývoj Slovenskej ekonomiky až do súčasnosti. Tu sme sa snažili priniesť stručný prehľad o dôležitých medzníkoch, či dôležitých skutočnostiach, ktoré vytvorili pre našu ekonomiku štartovací základ do trhovo orientovanej ekonomiky.

V ďalšej časti sme sa venovali absolventom stredných a vysokých škôl, ktorí majú v súčasnosti bez praxe a dostatočných jazykových znalostí problém uchytiť sa na trhu práce. Túto podkapitolu sme spojili aj s odlivom mozgov do zahraničia. Tento fenomén je pre súčasnosť typický. Ľudia z menej rozvinutých krajín odchádzajú vykonávať prácu do zahraničia, ktorá je neporovnateľne lepšie ohodnotená ako doma.

Pokračujeme porovnávaním miery nezamestnanosti v Trenčianskom kraji s vybranými kraji Slovenska. Z porovnania za časové obdobie 2005 – 2009 môžeme povedať, že Trenčiansky kraj sa vždy ocitá na druhom mieste (po Bratislavskom kraji) s najnižšou mierou nezamestnanosti. Od roku 2005 nezamestnanosť ako aj v Trenčianskom kraji, tak aj v ostatných krajoch Slovenska klesala a svoju najnižšiu hodnotu dosiahla v roku 2008. Od roku 2009, kedy aj Trenčiansky kraj zasiahla hospodárska kríza, miera nezamestnanosti začína stúpať a dosahuje hodnoty porovnateľné s rokom 2006.

Na záver vlastnej práce poukazujeme na možné riešenia nezamestnanosti všeobecne, ako aj za Trenčiansky kraj. Za najvýznamnejšie považujeme podporu rozvoj podnikania, skvalitnenie vzdelávacieho mechanizmu a rekvalifikačných kurzov. Avšak dôležité je, aby ľudia mali vôbec kde využiť svoje vedomosti – teda prvoradé by malo byť pritiahnúť do kraja nových investorov, o čo sa Trenčiansky kraj usiluje. V budúcnosti by mali prísť do Trenčianskeho kraja noví zahraniční investori, ktorí by mali ponúknuť niekoľko stoviek pracovných miest.

Pre zvýšenie zamestnatelnosti v obciach navrhujeme vybudovanie sociálnych podnikov, kde by sa mohli zamestnať ľudia z danej obce a okolia, čím by sa vytratil

problém dochádzania veľa krát aj niekoľko desiatok kilometrov z obcí za prácou do miest.

Nezamestnanosť je vážny problém národného hospodárstva, v súčasnosti ešte umocnený vplyvom celosvetovej hospodárskej krízy. Aj keď nikdy neprinútime pracovať každého občana, veríme, že vďaka nastoleným a v mnohých prípadoch už v praxi fungujúcim riešeniam sa nezamestnanosť bude v nasledujúcom období znižovať.

Zoznam použitej literatúry

1. Andrášik, L. a kol. :Ekonómia. Bratislava: Vydavateľstvo STU, 2003, strana130- 135, ISBN 80-227-1849-1
2. Árendáš, M. : Makroekonómia I., Nitra: Vydavateľstvo SPU, 2007, strana149-160, ISBN 978-80-8069-914-7
3. Blahová, K. 2009. Sociálny podnik v obci – výzva k zodpovednosti a spoločným riešeniam. In Zamestnanosť a sociálna politika. ISSN 1336 5053, číslo 9, s. 4 – 5
4. Blahutiaková, V. 2009. ABSOLVENTI a trh práce. In Zamestnanosť a sociálna politika. ISSN 1336 5053, číslo 9, s. 4 – 5
5. Blažej, J. 2009. Náklady a zamestnanci. In Profit. ISSN 1335-4620, ročník 17, číslo 21, strana 44
6. Bodnárová, B. a kol. : Premeny sociálnej politiky. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2006, strana 192, 193 , ISBN 80-7138-122-5
7. Buchtová, B. a kol. : Nezaměstnanost psychologický, ekonomický a sociální problém. Praha 7: Grada Publishing a.s., 2002, strana 65, 66, 68 71, 72, ISBN 80-247-9006-8
8. Čínátl, K. a kol. : Věčné časy. Praha 1: Respekt Publishing a.s., 2009, strana 7, 55, 67, 62, 69, 73, 84, 91, 95, 97, 115, 117, 118, 120, 124, 124, 129, ISBN 978-80-87331-01-9
9. Jarošová, G. 2009. Byť bez práce je najhorší dôsledok krízy. In Trend. ISSN 1335-0684, ročník 19, číslo 19, strana 12
10. Jesný, M. 2009. Krehká podoba slovenského skla. In Trend. ISSN 1335-0684, 2009, ročník 19, číslo 18, strana 35
11. Jesný, M. 2009. Kríza je iba ďalšia skúška. In Trend. ISSN 1335-0684, 2009, ročník 19, číslo 29, strana 33
12. Kornai, J.: Od gulášového komunizmu k trhovej ekonomike. Bratislava: Kalligram, 1998, strana 18, 48, ISBN 80-7149-208-6
13. Lehuta, M. 2009. Inflácia smeruje k minimám. In Trend. ISSN 1335-0684, ročník 19, číslo 15, strana 9

14. Lehuta, M. 2009. Nezamestnanosť blízko jedenástky. In Trend. ISSN 1335-0684, ročník 19, číslo 21, strana 9
15. Londák, M. : Rok 1968 a ekonomická realita Slovenska. Bratislava : Prodama s.r.o., 2007, strana 11, 13, 15, 16, 18, 24, 25, 26, ISBN 978-80-969782-1-2
16. Sibyla, P. :Práca, aby sa nepovedalo. In Trend. ISSN 1335-0684, ročník 19, číslo 15, strana 16
17. Štatistický úrad Slovenskej republiky.
18. Zákon o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, § 49 zákona č. 5/2004 Z.z.

Zdroje z internetu:

1. Aktívne opatrenia na trhu práce. [online]. 2010. [2010-4-29]. Dostupné na internete http://www.upsvar.sk/statistiky/aktivne-opatrenia-tp-statistiky/aktivne-opatrenia-trhu-prace-2009.html?page_id=1251
2. Čím môžu regióny prilákať investorov?. [online]. 2009. [2009-11-1]. Dostupné na internete <http://www.obroda.sk/clanok/5176/Cim-mozu-regiony-prilakat-investorov%3F/>
3. Evidovaná nezamestnanosť v roku 2009. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=16251>
<http://www.statistics.sk/webdata/ks/kstren/chatn3.htm>
4. Charakteristika Trenčianskeho kraja. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete <http://www.statistics.sk/webdata/ks/kstren/chatn3.htm>
5. Nezamestnanosť podľa výberového zisťovania pracovných síl v roku 2009. [online]. 2010. [2010-5-2]. Dostupné na internete <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=17682>
6. Nezamestnanosť. [online]. 2010. [2010-2-19]. Dostupné na internete <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1801>
7. Nezamestnanosť. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1938>
8. Odliv mozgov brzdí Slovenskú ekonomiku. [online]. 2009. [2009-11-1]. Dostupné na internete <http://ekonomika.etrend.sk/ekonomika-slovensko/odliv-mozgov-brzdi-slovensku-ekonomiku.html>

9. Počet voľných pracovných miest vzrástol o 82, ohrozených je 146 miest. [online]. 2009. [2009-11-1]. Dostupné na internete <http://dnes.atlas.sk/ekonomika/statna-sprava/591161/pocet-volnych-pracovnych-miest-vzrastol-o-82-ohrozenych-je-146-miest>
10. Politika zamestnanosti. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete <http://www.praca.biz/politika-zamestnanosti/>
11. Politika zamestnanosti. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete <http://www.praca.biz/politika-zamestnanosti/>
12. Ponuka práce v Trenčianskom samosprávnom kraji. [online]. 2009. [2009-11-1]. Dostupné na internete <http://www.tsk.sk/sk/socialna-starostlivost/online-sluzby/ponuka-prace-v-tsk>
13. Ponuka práce: Trenčiansky kraj. [online]. 2010. [2010-2-25]. Dostupné na internete http://www.profesia.sk/praca/trenciansky-kraj/?roll_by=region_id
14. Postoje k pracovnej migrácii do zahraničia. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete http://www.sociologia.sav.sk/cms/uploaded/1202_attach_bahna_migracia.pdf
15. Povojnové Slovensko 1945 - 1989. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete <http://www.slovakia.culturalprofiles.net/?id=-8805>
16. Priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva SR. [online]. 2010. [2010-2-19]. Dostupné na internete <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1802>
17. Proč ztroskotal socializmus v Československu. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete <http://www.kscm.cz/article.asp?thema=3159&item=33114>
18. Situácia v zamestnanosti v kraji sa dramaticky nemení. [online]. 2009. [2009-11-1]. Dostupné na internete <http://hnonline.sk/c1-30531880-situacia-v-zamestnanosti-v-kraji-sa-dramaticky-nemeni>
19. Slováci zarábali priemerne 732 Eur, priemerná mzda vzrástla o 8, 2 %. [online]. 2009. [2009-11-1]. Dostupné na internete <http://investujeme.sk/kratke-zpravy/slovaci-zarabali-priemerne-732-eur-priemerna-mzda-vzrastla-o-2-8/>
Slovensko, Trenčiansky kraj. [online]. 2009. [2009-11-1]. Dostupné na internete http://www.skaba.sk/index.fcgi?lang=sk&pageset_id=7000

20. Sociálne a politické analýzy. [online]. 2010. [2010-4-7]. Dostupné na internete http://sapa.fvs.upjs.sk/casopis/3_prve_cislo_2008/22_Paukovic-Holovcakova.pdf
21. Trenčiansky kraj. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete <http://www.skregions.eu/index.php?ID=30>
22. Trenčiansky región. [online]. 2010. [2010-4-22]. Dostupné na internete <http://www.sario.sk/?trenciansky-region>
23. Trh práce. [online]. 2010. [2010-2-19]. Dostupné na internete <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=5613>
24. Únik mozgov sa stáva vážnym problémom. [online]. 2009. [2009-11-1]. Dostupné na internete http://hnonline.sk/1-10023660-21486555-k00000_detail-b7
25. Upsvar. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete <http://www.upsvar.sk/rs/phoenix.nsf/docs/DOC-00000B66>
26. Upsvar. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete <http://www.upsvar.sk/rs/phoenix.nsf/docs/DOC-00000AAE>
27. Vybrané informácie o regionálnom rozvoji SR. [online]. 2010. [2010-2-19]. Dostupné na internete <http://www.ueos.sk/mvrr.sr/isvov/s6/m1/a.04.006.n2.asp>
28. Zamestnanci a priemerné mesačné mzdy. [online]. 2010. [2010-4-10]. Dostupné na internete http://portal.statistics.sk/files/Sekcie/sek_600/Socialne_statistiky/Trh_prace/zamestnanci_a_priemer_mzdy_2008.pdf
29. Zamestnanosť. [online]. 2010. [2010-2-19]. Dostupné na internete <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=1107>
30. Podpora rastu zamestnanosti a zlepšenie zamestnanosti pre vzdelanostnú spoločnosť. [online]. 2010. [2010-30-4]. Dostupné na internete <http://www.edotacie.sk/337/podpora-zakladne-informacie/podpora-rastu-zamestnanosti-a-zlepsenie-zamestnate-nosti-pre-vzdelanostnu-spolocnost/>
31. Trenčiansky kraj sa zaujímajú investori z Ázie aj z Čiech. [online]. 2010. [2010-30-4]. Dostupné na internete <http://trecin.sme.sk/c/5308032/o-trenciansky-region-sa-zaujimaju-investori-z-azie-aj-ciech.html>